

THE WAR MUST GO ON

**DYNAMIKA WOJNY W UKRAINIE
I JEJ REPERKUSJE
DLA BEZPIECZEŃSTWA POLSKI**

**POD REDAKCJĄ
ARTURA GRUSZCZAKA**

THE WAR MUST GO ON

Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje
dla bezpieczeństwa Polski

SOCIETAS

seria pod redakcją
BOGDANA SZLACHTY

138

THE WAR MUST GO ON

Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje
dla bezpieczeństwa Polski

pod redakcją
Artura Gruszcza

Kraków 2023

Artur Gruszcza

Uniwersytet Jagielloński

 <https://orcid.org/0000-0002-3450-8377>

 artur.gruszcza@uj.edu.pl

© Copyright by individual authors, 2023

Recenzent

dr hab. Daniel Boćkowski, prof. UwB

Opracowanie redakcyjne

Magdalena Gibiec

Projekt okładki

Marta Jaszcza

ISBN 978-83-8138-880-1

<https://doi.org/10.12797/9788381388801>

Autor zdjęcia na okładce: Yarohork (Adobe Stock)

Publikacja dofinansowana przez Instytut Nauk Politycznych i Stosunków
Międzynarodowych UJ

Licencja: CC-BY-SA-4.0

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

e-mail: publishing@akademicka.pl

<https://akademicka.pl>

SPIS TREŚCI

ARTUR GRUSZCZAK	
Wprowadzenie	7

CZĘŚĆ I WOJNA W UKRAINIE

ARTUR GRUSZCZAK	
Kilka uwag o strategicznym wymiarze wojny w Ukrainie	13
ADRIAN TYSZKIEWICZ	
Konflikt rosyjsko-ukraiński jako czynnik nowej dwublokowej rywalizacji	23
PAWEŁ FRANKOWSKI	
Konsekwencje wojny rosyjsko-ukraińskiej dla gospodarki światowej	33
DOMINIKA DZIWIŚ, BŁAŻEJ SAJDUK	
Rosyjska inwazja na Ukrainę a przyszłość cyberwojny – wnioski w rocznicę „specjalnej operacji wojskowej”	43
MAREK CZAJKOWSKI	
<i>Against All Odds</i> . Po co Rosji Ukraina?	53
PIOTR BAJOR	
Ukraina w obliczu rosyjskiej agresji – polityka i strategia	65
MYKHAILO VOLOKHAI	
Rosyjskie „gadające głowy” ukraińskiej polityki w czasach wojny	75
PIOTR ORŁOWSKI	
Działania sił specjalnych Ukrainy i Federacji Rosyjskiej podczas konfliktu w Ukrainie	85

CZĘŚĆ II
SKUTKI KONFLIKTU W UKRAINIE DLA BEZPIECZEŃSTWA POLSKI

DARIUSZ KOZERAWSKI	
Konflikt zbrojny w Ukrainie – reperkusje dla zdolności militarnych Polski.....	97
BOGDAN KOSOWSKI	
System zarządzania kryzysowego sfery cywilnej RP w obliczu wojny w Ukrainie.....	107
WIKTOR HEBDA	
Rosyjska agresja militarna na Ukrainę a bezpieczeństwo energetyczne Polski	115
ARKADIUSZ NYZIO	
Inwazja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę a bezpieczeństwo wewnętrzne Polski.....	125
MATEUSZ KOLASZYŃSKI	
Bezpieczeństwo wywiadowcze Polski po 24 lutego 2022 roku.....	137
BIOGRAMY	147
INDEKS.....	151

MAREK CZAJKOWSKI

AGAINST ALL ODDS PO CO ROSJI UKRAINA?

ABSTRAKT

Niniejszy artykuł poświęcony jest głównie kwestiom politycznym dotyczącym przyczyn rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Uważamy, że głównym jej powodem jest percepcja zagrożenia obecna w rosyjskich elitach i w wykorzystywanym oraz manipulowanym przez egoistyczne władze społeczeństwie. Kluczowymi przesłankami stojącymi za podjęciem decyzji o zaatakowaniu Ukrainy były także fałszywe oceny co do rosyjskiego potencjału militarnego w stosunku do Ukrainy. Szybkie rozwiązanie konfliktu jest jednak najprawdopodobniej niemożliwe, ponieważ żadna ze stron zapewne nie zdoła osiągnąć zwycięstwa militarnego.

SŁOWA KLUCZOWE: Ukraina, Rosja, wojna w Ukrainie, bezpieczeństwo międzynarodowe

ABSTRACT

Why Does Russia Need Ukraine?

This chapter tackles mainly political issues referring to the origins of the Russian invasion of Ukraine. We argue that its primary cause is the longstanding perception of threat among Russian authorities, elites and society, exploited and manipulated by the self-serving government. The false assumptions regarding Russian military capabilities versus Ukraine and Western resolve were also essential factors in the Kremlin's decision to attack Ukraine. Likely inability of both sides to prevail decisively on the battlefield will preclude a quick resolution of the conflict.

KEYWORDS: Ukraine, Russia, war in Ukraine, international security

Wstęp

Jestem przekonany, że prawdziwa suwerenność Ukrainy jest możliwa jedynie w partnerstwie z Rosją. Nasze duchowe, ludzkie i cywilizacyjne związki formowały się przez stulecia, pochodzą z tych samych źródeł, wzmacniane wspólnymi próbami, osiągnięciami i zwycięstwami. Nasze pokrewieństwo przechodzi z pokolenia na pokolenie. Jest w sercach, w pamięci ludzi żyjących we współczesnej Rosji i Ukrainie, w więzach krwi, łączących miliony naszych rodzin. Razem zawsze byliśmy i będziemy wielokrotnie silniejsi i odniesiemy większe sukcesy. W końcu jesteśmy jednym narodem¹.

– Władimir Putin, prezydent Federacji Rosyjskiej, 12 lipca 2021 r.

Użycie siły militarnej przeciwko Ukrainie po pierwsze postawi pod znakiem zapytania istnienie samej Rosji jako państwa; po drugie, uczyni na zawsze Ukraińców i Rosjan śmiertelnymi wrogami. Po trzecie, po jednej i po drugiej stronie zginą tysiące (dziesiątki tysięcy) młodych, zdrowych chłopców, co niewątpliwie odbije się na sytuacji demograficznej naszych wymierających krajów. Na polu walki, jeśli do niej dojdzie, rosyjskie wojska zderzą się nie tylko z żołnierzami ukraińskimi, pomiędzy którymi jest wielu rosyjskich chłopców, ale i z żołnierzami oraz techniką wielu państw NATO, a państwa członkowskie sojuszu będą musiały wypowiedzieć wojnę Rosji. [...] My, rosyjscy oficerowie, żądamy od prezydenta FR zaprzestania przestępczej polityki prowokowania wojny, w której Rosja znajdzie się samotna naprzeciw zjednoczonych sił Zachodu [...] i odejścia ze stanowiska².

– gen. płk Leonid Iwaszow, przewodniczący Wszechrosyjskiego Związku Oficerów, 31 stycznia 2022 r.

Pomimo pozornej różnicy stanowisk zacytowani powyżej Rosjanie mają bardzo zbliżony światopogląd, przynajmniej w jego głównych zarysach. Obaj są zwolennikami silnego, szeroko rozciągającego swe wpływy na świecie autorytarnego państwa. Prezydenta od generała różni jednak znacząco ocena politycznych, militarnych i społecznych realiów, w jakich przyszło im żyć. Z jednej strony pojawia się Kreml i myślenie życzeniowe,

¹ V. Putin, *Ob istoricheskom edinstve russkikh i ukraintsev*, Prezydent Rossii, 12 VI 2021, [online] <http://kremlin.ru/events/president/news/66181>, 29 I 2023. Wszystkie cytaty zostały przetłumaczone przez autora.

² L. Ivashov, *Obrashchenie Obshcherossiiskogo ofiterskogo sobranii'a k prezidentu i grazhdanam Rossiiskoi Federatsii*, 31 I 2022, [online] http://www.ooc.su/news/obrashhenie_obshherossiiskogo_ofiterskogo_sobranija_k_prezentu_i_grazhdanam_rossijskoj_federacii/2022-01-31-79, 2 II 2022.

przekonanie o sile i potędze Rosji oraz o słabości jej wrogów. Z drugiej strony Iwaszow przypomina, że Rosja jest dużo słabsza niż ZSRR, ale mimo to nie jest w istotny sposób zagrożona z zewnątrz, natomiast stoi przed zagrożeniami wewnętrznymi, takimi jak kryzys demograficzny.

W niniejszym rozdziale w pierwszej kolejności wyjaśnimy rosyjską wizję świata oraz jej źródła, a także jak Władimir Putin postrzega sposoby jej urzeczywistniania. W tym kontekście przyjrzymy się wojnie w Ukrainie oraz perspektywom ewolucji tego konfliktu, całość uzupełniając o wnioski, jakie powinna obecnie wyciągnąć Polska.

Rosyjska i kremłowska wizja świata

Pierwszym źródłem postrzegania świata i miejsca w nim Rosji, podzielanego przez większość społeczeństwa i elit rosyjskich, jest klasycznie oraz deterministycznie pojmowana geopolityka, rozumiana jako ciągłe ścieranie się sił warunkowane czynnikami geograficznymi, strategicznymi, ekonomicznymi i demograficznymi. Drugim jest historia, z której czerpie się przede wszystkim lekcje o ciągłym zagrożeniu państwa, w szczególności z kierunku zachodniego. Historia uczy także, że tylko potęga wyrażana przez zdolność do wygenerowania znacznych sił zbrojnych oraz głębia strategiczna będąca cechą rozległości kraju zapewniły Rosji przetrwanie w chwilach najcięższych prób³. I wreszcie należy zwrócić uwagę na głębokie przekonanie o autonomiczności źródeł rosyjskiej kultury i odrębności Rosji jako samodzielnego centrum cywilizacyjnego⁴. Przekłada się to także na doktrynę polityczną, będącą kolejnym argumentem za polityką podporządkowywania Rosji obszarów poza jej granicami; w szczególności tych, do których rości sobie ona prawa „kulturowe”, jako emanację cywilizacji rosyjskiej.

Z powyższych czynników, bardzo skrótowo przedstawionych, wyłania się wizja wielkiej cywilizacji utożsamianej z państwem rosyjskim, które musi być mocarstwem nie tylko dlatego, aby zapewnić sobie bezpieczeństwo, ale także aby wypełnić swoje przeznaczenie. Jest ono nieustannie zagrożone, w szczególności przez cywilizację zachodnią, postrzeganą jako wrogą i zdegenerowaną. Państwo jako struktura władzy jest zatem podstawowym punktem odniesienia wszelkich ocen politycznych i związanych z bezpieczeństwem.

Rosyjska wizja świata ma charakter w zasadzie powszechny. Większość Rosjan, bez względu na stan wiedzy i poziom uświadomienia powyższych kwestii, nosi ją

³ M. Czajkowski, *Rosja w Europie*, Kraków 2003, s. 16 i n.

⁴ D. Satter, *The Curse of Russian „Exceptionalism”*, Foreign Policy Research Institute, 2 X 2013, [online] <https://www.fpri.org/article/2013/10/the-curse-of-russian-exceptionalism/>, 28 I 2023.

głęboko zakodowaną w tożsamości. Najistotniejsze jest jednak to, w jaki sposób rosyjskie władze przekładają tę wizję na konkretne strategie i decyzje polityczne. Z tej perspektywy widzimy przede wszystkim silne poczucie zagrożenia ze strony szeroko pojętego Zachodu. Upraszczając, można powiedzieć, że według kremlowskiej percepcji Zachód rozciąga swoje wpływy na kraje sąsiadujące z Rosją nie po to, by, jak twierdzi, z Moskwą współpracować i odnosić wzajemnie korzyści, lecz po to, by ją zniszczyć.

Szczególną pozycję w postrzeganej przez Kreml ofensywie Zachodu przeciwko Rosji zajmuje oczywiście Ukraina, ze względu na jej potencjał, bliskość geograficzną, a także miejsce w ramach cywilizacji rosyjskiej. Całkowita utrata kontroli nad tym obszarem, jaka miałaby miejsce w wypadku głębokiej europeizacji Ukrainy, jest postrzegana na Kremlu jako egzystencjalne zagrożenie, dramatyczne osłabienie państwa, a jednocześnie ogromne wzmocnienie śmiertelnego, „odwiecznego” wroga.

Podsumowując, najwyższe władze Rosji żywią równie głębokie, co błędne przekonanie, że ich kraj jest w swym bycie zagrożony przez Zachód⁵, postrzegany⁶ jako pewna całość (*kollektivnyi zapad*)⁷. Jednocześnie słusznie, choć zapewne po części instynktownie, ludzie Kremla dostrzegają zagrożenie dla własnej pozycji w państwie wynikające z wpływu europejskich wzorców politycznych, ekonomicznych i społecznych.

Wojna w Ukrainie

Najazd na Ukrainę jest, w świetle powyższych rozważań, niejako naturalnym skutkiem procesów zachodzących na linii Rosja–Zachód w ostatnich kilku dekadach. W optyce Kremla kraje zachodnie, w szczególności USA, odrzuciły logiczną i słuszną koncepcję, zgłaszaną przez Rosję przynajmniej od połowy lat 90. XX w., ułożenia stosunków wzajemnych na zasadzie podziału stref wpływów. Według Rosji taki podział byłby naturalny i prawidłowy; stanowi ponadto jedyną akceptowalną gwarancję bezpieczeństwa Rosji, gdzie aspiracje państw i narodów znajdujących się w strefach wpływu nie

⁵ Zob. wywiad z Nikołajem Patruszewem: I. Egorov, *Patrushev: Zapad sozdal imperiiu lzhi, predpolagaiushchuiu unichtozhenie Rossii*, „Rossiiskaia Gazeta”, 26 IV 2022, [online] <https://rg.ru/2022/04/26/patrushev-zapad-sozdal-imperiiu-lzhi-predpolagaiushchuiu-unichtozhenie-rossii.html>, 27 I 2023.

⁶ Lavrov zaiavil, chto kollektivnyi Zapad vo glave s SShA uzhe davno ob”iavil Rossii voïnu, „TASS”, 28 XII 2022, [online] <https://tass.ru/politika/16706003>, 28 I 2023.

⁷ E. Chmiris, *The Collective West Concept and Selected Western Actors (Germany, Norway, Estonia, NATO) in the Russian Media: Post-Crimea Dynamics*, „Global Journal of Human-Social Science: Political Science” 2022, t. 22, nr F1, [online] <https://socialscienceresearch.org/index.php/GJHSS/article/view/3947>, 28 I 2023.

liczą się wobec woli mocarstw. Tymczasem Zachód konsekwentnie budował swoje oddziaływania polityczne, gospodarcze i militarne coraz bliżej granic Rosji, ignorując słuszne w przekonaniu Kremla interesy i postulaty Rosji.

Szczególne znaczenie ma tu oczywiście Ukraina jako duży kraj, położony blisko centrów ludnościowo-przemysłowych Federacji Rosyjskiej. Bliskość kulturowa oraz historyczne związki także stanowią o tym, że obszar tego państwa niejako naturalnie w przekonaniu Kremla jest częścią tej samej przestrzeni cywilizacyjnej. Strategiczne, ekonomiczne i kulturowe argumenty stoją zatem za wyrażanym wprost przekonaniem, że naród ukraiński nie istnieje jako taki i Ukraina jako osobny kraj nie ma racji bytu.

Tymczasem Kijów, który przez dwie dekady po rozpadzie ZSRR nie próbował w sposób zdecydowany wyjść ze strefy oddziaływań Rosji, w 2014 r. wykonał stanowczy krok w kierunku Europy. Majdan i stojąca za nim proeuropejska racja stanu stanowiły dla Rosji przekroczenie granic tolerancji, co spowodowało inwazję na Krym i próbę oderwania od Ukrainy jej wschodniej części. Zgodnie z nadziejami Kremla miało to wywołać postępującą dysfunkcję kraju, przyczynić się do chaosu i politycznego rozłamu, co uniemożliwiłoby Kijowowi współpracę z Zachodem. Nadzieje te okazały się płonne. Kremlowi pozostał zatem już tylko instrument militarny. Wiosną 2021 r. odbyła się pierwsza faza poważnych demonstracji wojskowych u granic Ukrainy, która miała za zadanie postawić Zachód przed ostateczną alternatywą – albo Rosja dostanie wolną rękę w obszarze, który uważa za najbardziej żywotną strefę wpływów, albo będzie zmuszona wywalczyć ją sobie sama. Kiedy ten manewr zawiódł, Kreml nakazał przygotowanie prawdziwej inwazji, dając jednocześnie Zachodowi ostatnią szansę na zaakceptowanie rosyjskich żądań.

Szczególnie ważnym czynnikiem podjętej przez Władimira Putina decyzji była fałszywa ocena bieżącej sytuacji polityczno-strategicznej w wymiarze lokalnym, regionalnym i globalnym. Skutkiem tego było błędne przekonanie, że błyskawiczna interwencja militarna „w amerykańskim stylu” przyniesie szybki sukces w postaci załamania ukraińskiej władzy. Rosja przeceniła zatem swoje zdolności militarne w stosunku do Ukrainy i to mimo sygnałów ostrzegawczych z kręgów wojskowych⁸. Z drugiej zaś strony na Kremlu nie doceniono gotowości Zachodu do podjęcia realnego przeciwdziałania w postaci wsparcia Ukrainy sprzętem wojskowym oraz informacjami

⁸ M. Khodarenok, *Prognozy krovohadnykh politologov*, „Nezavisimoe Voennoe Obozrenie”, 3 II 2022, [online] https://nvo.ng.ru/realty/2022-02-03/3_1175_donbass.html, 5 II 2022.

wywiadowczymi. Także skutki gospodarcze inwazji nie zostały wzięte pod uwagę, mimo ostrzeżeń ze strony kręgów finansowych⁹.

Niewątpliwie u źródeł tej wielkiej pomyłki leżała charakterystyka autorytarnego systemu panującego w Rosji. Władimir Putin powziął fałszywe, wynikające z myślenia życzeniowego przekonanie, że Ukraina nie stawi większego oporu, a państwa zachodnie zdobędą się co najwyżej na nieskuteczne sankcje gospodarcze, a następnie będą musiały zaakceptować nowe geopolityczne *status quo*. Większość osób z otoczenia prezydenta chętnie uwierzyła w tę wizję, a reszta nie miała odwagi zgłosić wątpliwości. Te nieliczne, które się pojawiały, były pomijane w ogólnym zapale i optymizmie.

W Stanach Zjednoczonych intensywnie analizowano rozliczne możliwe scenariusze ewentualnego konfliktu¹⁰. Analizy taktyczne wskazywały na słabe punkty rosyjskich sił zbrojnych¹¹, a kompleksowe raporty think tanków dawały szerszy obraz trudności¹², z jakimi mierzy się Rosja w trakcie inwazji i po niej. W ostateczności przewidywano szybkie pojawienie się silnego ruchu oporu w Ukrainie¹³, w razie jej całkowitego lub częściowego opanowania przez armię rosyjską. Wszystko to pozwalało na uzasadnione przekonanie, że w każdym wypadku Rosja poniesie ogromne straty w Ukrainie, a długotrwałe walki umożliwią państwom zachodnim skoordynowanie skutecznego przeciwdziałania w formie dostaw broni ma Ukrainę i szeroko zakrojonych sankcji gospodarczych. W związku z tym Zachód był w pełni przygotowany na rosyjską napaść na Ukrainę, formy przeciwdziałania zostały ustalone jeszcze przed inwazją. Stało się to możliwe także dzięki skutecznej operacji informacyjnej przeprowadzonej przez Stany Zjednoczone, która polegała na szerokim udostępnianiu informacji wywiadowczych, także pozyskiwanych przez komercyjne systemy satelitarne, niezbicie pokazujących, że Rosja faktycznie się przygotowuje do realnej inwazji. Można by nawet rzec, że Waszyngton wmanewrował Rosję w jej własną pułapkę.

⁹ M. Seddon, P. Ivanova, *How Putin's Technocrats Saved the Economy to Fight a War They Opposed*, „Financial Times”, 15 XII 2022, [online] <https://www.ft.com/content/fe5fe0ed-e5d4-474e-bb5a-10c9657285d2>, 17 XII 2022.

¹⁰ E. Nakashima, A. Parker, *Inside the White House Preparations for a Russian Invasion*, „The Washington Post”, 14 II 2022, [online] <https://www.washingtonpost.com/national-security/2022/02/14/white-house-prepares-russian-invasion/>, 15 II 2022.

¹¹ N.J. Fiore, *Defeating the Russian Battalion Tactical Group*, „Armor” 2017, Spring, s. 9-17, [online] <https://www.benning.army.mil/armor/earmor/content/issues/2017/Spring/ARMOR%20Spring%202017%20edition.pdf>, 15 II 2022.

¹² S.G. Jones, J.S. Bermudez Jr., P.G. Wasilewski, *Russia's Losing Hand in Ukraine*, CSIS, 18 II 2022, [online] <https://www.csis.org/analysis/russias-losing-hand-ukraine>, 19 II 2022.

¹³ J. Nagl, *Will Ukraine Be Afghanistan All Over Again for Russia?*, „Foreign Policy”, 22 II 2022, [online] <https://foreignpolicy.com/2022/02/22/ukraine-russia-afghanistan-defeat-insurgency/>, 23 II 2022.

Ostatecznie rosyjska inwazja okazała się jeszcze mniej skuteczna niż przypuszczano. Przedłużające się walki, porażka pod Kijowem, a następnie rosyjska ucieczka spod Charkowa i odwrót zza Dniepru umocniły pozycję Zachodu i znacząco osłabiły Rosję. Mimo mobilizacji i sięgnięcia do rezerw rosyjska armia nie była zdolna do powtórzenia działań ofensywnych, poniosła zaś ogromne straty. Podobnie gospodarka rosyjska, choć daleka od załamania, doznaje coraz poważniejszego uszczerbku z powodu sankcji¹⁴, ale także w związku z negatywnymi skutkami mobilizacji wojennej. To ostatnie wiąże się, po pierwsze, z utratą przez gospodarkę przynajmniej miliona aktywnych zawodowo mężczyzn, którzy zostali zmobilizowani oraz opuścili kraj, aby uniknąć powołania, a po drugie, z trudnościami i problemami przestawiania gospodarki na produkcję na rzecz frontu.

Podsumowując, operacja wojskowa w Ukrainie dotychczas nie przyniosła realizacji celów stawianych przez Kreml. Kijów nie wrócił do rosyjskiej strefy wpływów, a wręcz się od niej oddalił, naród ukraiński mocniej zaznacza swoją odrębność, kulturowy i cywilizacyjny związek Rosjan i Ukraińców został poważnie osłabiony, kraje zachodnie wzmocniły współpracę i coraz bardziej zdecydowanie przeciwstawiają się Rosji. Pozycja Federacji Rosyjskiej w świecie¹⁵, i gospodarcza¹⁶, i polityczna¹⁷, pogarsza się, w dużej mierze dzięki skuteczności nałożonych na Rosję sankcji gospodarczych¹⁸. Nie zostały także osiągnięte jakiegokolwiek cele w obrębie struktury społecznej, politycznej i gospodarczej Rosji. Wręcz przeciwnie, szereg negatywnych zjawisk w tych sferach stanowi o degradacji Federacji Rosyjskiej jako struktury państwowej.

¹⁴ J. Sonnenfeld, S. Tian, *Actually, the Russian Economy Is Imploding*, „Foreign Policy”, 22 VII 2022, [online] <https://foreignpolicy.com/2022/07/22/russia-economy-sanctions-myths-ruble-business/>, 23 VII 2022.

¹⁵ J. Mankoff, *As Russia Reels, Eurasia Roils*, „War on the Rocks”, 11 X 2022, [online] <https://warontherocks.com/2022/10/as-russia-reels-eurasia-roils/>, 27 I 2023.

¹⁶ J. Kluge, *Russia's Economy is Much More Than a „Big Gas Station”: Under Sanctions, That's Now Its Biggest Problem*, „Bulletin of the Atomic Scientists” 2022, vol. 78.

¹⁷ E. Avdaliani, *As Russian Influence Plummets, China Capitalizes in Central Asia*, „Eurasia Daily Monitor” 2022, t. 19, nr 171, [online] <https://jamestown.org/program/as-russian-influence-plummets-china-capitalizes-in-central-asia/>, 16 XI 2022.

¹⁸ A. Demarais, *Sanctions on Russia Are Working: Here's Why*, „Foreign Policy”, 1 XII 2022, [online] <https://foreignpolicy.com/2022/12/01/ukraine-russia-sanctions-economy-war-putin-embargo-technology-financial-energy/>, 2 XII 2022.

Prognoza

Nie jest celem niniejszego rozdziału szczegółowe prognozowanie wydarzeń na ukraińskim froncie, niemniej jednak wszystkie procesy polityczne, którymi możemy się zajmować, są w dużej mierze uwarunkowane sytuacją militarną. Nie można zatem uniknąć choćby krótkiej prognozy dotyczącej przyszłego rozwoju sytuacji w tym zakresie.

Uważamy zatem, że rosyjska armia nie jest i nie będzie w niedalekiej przyszłości zdolna do przeprowadzenia decydującej ofensywy, która złamałaby ukraińską armię i/lub wolę walki ukraińskiego narodu oraz doprowadziłaby do pełnej realizacji celów Kremla. Być może w najbliższych miesiącach rosyjska armia zdobędzie wielkim kosztem krwi pewne części terenu, ale nie będzie tego można nazwać pełnym sukcesem¹⁹. Z drugiej zaś strony armia ukraińska zdaje się czekać na ofensywę rosyjską, by następnie przejść do ataku po jej kulminacji. Jest jednak wątpliwe, że będzie miała wtedy tak znaczne rezerwy, by dokonać radykalnego przełamania frontu w wielu miejscach i odzyskać stracone tereny, choćby do faktycznych granic z 23 lutego 2022 r. Zapewne część okupowanych obszarów zostanie wyzwolona, lecz nie będzie można mówić o pełnym zwycięstwie, tak jak je definiują ukraińscy politycy. Jedyna szansa na ukraińskie „wielkie zwycięstwo” to ewentualny rozpad armii rosyjskiej i jej wycofanie się w wyniku albo powszechnego buntu, albo zmian politycznych w samej Rosji. W każdym razie Rosja zachowa zdolność do prowadzenia choćby sporadycznych ataków nękających przy pomocy uzbrojenia dalekiego zasięgu, które radykalnie utrudnią Ukrainie odbudowę – taka sytuacja może trwać lata.

Biorąc powyższe pod uwagę, uważamy, że najbardziej prawdopodobny scenariusz rozwoju konfliktu to długotrwała wojna o zmiennej intensywności, która nie przyniesie żadnej ze stron decydującego zwycięstwa. Ocena ta wynika z dwóch przesłanek. Po pierwsze, straty w ludziach i degradacja gospodarki jak na razie nie zagrażają bezpośrednio władzy Władimira Putina²⁰. Po drugie, prezydent Rosji nie może wycofać się ze swojego stanowiska wobec Ukrainy nie tylko dlatego, że głęboko wierzy, iż przyjęte cele są słuszne, ale także dlatego, że oznaczałoby to delegitymizację jego władzy. Jest zatem zakładnikiem własnej retoryki, a jednocześnie sądzi, że dysponuje możliwością długotrwałego prowadzenia wojny w oczekiwaniu, aż Ukraina się wykrwawi, a Zachód

¹⁹ G. Barros i in., *Russian Offensive Campaign Assessment*, Institute for the Study of War, 28 I 2023, [online] https://www.iswresearch.org/2023/01/russian-offensive-campaign-assessment_28.html, 29 I 2023.

²⁰ J. Watling, *Russia Through the Kremlin's Eyes*, Royal United Service Institute, 27 I 2023, [online] <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/russia-through-kremlins-eyes>, 28 I 2023.

ostatecznie uzna, że musi się z Rosją porozumieć na jej warunkach. W tym sensie sytuacja nie zmieniła się od początku wojny, jej zasadnicze cele, które dostrzegaliśmy jeszcze przed jej rozpoczęciem²¹, wciąż definiują jej przebieg, uniemożliwiając polityczne rozwiązanie.

Jak wspomniano, powyższa ocena wydaje się najbardziej prawdopodobna, istnieje jednak możliwość, być może nawet coraz większa, że losy konfliktu potoczą się inaczej. Istnieje bowiem niewielkie prawdopodobieństwo, którego nie można pomijać, że Władimir Putin odejdzie ze stanowiska lub zostanie do tego zmuszony. Jego ewentualni następcy, prawdopodobnie pewien kolektyw, będą wprawdzie podzielali ogólne cele obecnego prezydenta, a mogą być nawet bardziej radykalni. Nie będą jednak związani jego retoryką i zapewne będą bardziej pragmatyczni, co może skłonić ich do zrzucenia na Putina winy za porażkę i wyrażenia zgody na trwałe zawieszenie broni dla uzyskania strategicznej pauzy, która potrwać może wiele lat. Prawdopodobieństwo realizacji takiego scenariusza znacząco wzrośnie, jeśli, jak sądzę, nowa rosyjska ofensywa nie będzie skuteczna, a jeszcze bardziej, jeśli Ukraina będzie zdolna do kontrataku latem i jesienią 2023 r.

Wnioski dla Polski

Wnioski dla naszego kraju są dość oczywiste, dlatego zostaną jedynie wymienione, bez dogłębnej argumentacji:

1. Rosja jest i pozostanie wrogiem szeroko pojętego Zachodu, w tym Polski, choć konkretne relacje mogą przybierać różne formy.

2. Przez ponad trzy dekady Polska względnie konsekwentnie realizowała politykę integracji z zachodnimi strukturami i przede wszystkim dlatego może cieszyć się dziś znacznym poczuciem bezpieczeństwa. Należy bezwzględnie utrzymać ten kurs, mimo że tak zwani „pożyteczni idioci” Kremla w naszym kraju próbują i będą próbowali pod różnymi hasłami torpedować prozachodnią politykę.

3. Rosja nie stanowi obecnie zagrożenia militarnego dla Zachodu, a zatem i dla Polski, lecz może ono, choć nie musi, pojawić się w perspektywie 5-10 lat. W związku z tym należy prowadzić przygotowania militarne z myślą o przyszłym środowisku bezpieczeństwa, a nie obecnym. Oznacza to konieczność długofalowego planowania obronnego, w oparciu o szeroki polityczny konsensus, którego nie zastąpią doraźne zakupy uzbrojenia z różnych źródeł.

²¹ M. Czajkowski, *Russia's Ukraine Gambit – a Recipe for Another Failure*, „Komentarz KBN” 2021, nr 2(91), [online] tinyurl.com/2p8n9mbt, 29 I 2023.

Bibliografia

- Avdaliani E., *As Russian Influence Plummets, China Capitalizes in Central Asia*, „Eurasia Daily Monitor” 2022, t. 19, nr 171, [online] <https://jamestown.org/program/as-russian-influence-plummets-china-capitalizes-in-central-asia/>.
- Barros G. i in., *Russian Offensive Campaign Assessment*, Institute for the Study of War, 28 I 2023, [online] https://www.iswresearch.org/2023/01/russian-offensive-campaign-assessment_28.html.
- Chmiris E., *The Collective West Concept and Selected Western Actors (Germany, Norway, Estonia, NATO) in the Russian Media: Post-Crimea Dynamics*, „Global Journal of Human-Social Science: Political Science” 2022, t. 22, nr F1, [online] <https://socialscienceresearch.org/index.php/GJHSS/article/view/3947tinyurl.com/yckjdfwp>.
- Czajkowski M., *Rosja w Europie*, Kraków 2003.
- Czajkowski M., *Russia's Ukraine Gambit – a Recipe for Another Failure*, „Komentarz KBN” 2021, nr 2(91), [online] tinyurl.com/2p8n9mbt.
- Demarais A., *Sanctions on Russia Are Working: Here's Why*, „Foreign Policy”, 1 XII 2022, [online] <https://foreignpolicy.com/2022/12/01/ukraine-russia-sanctions-economy-war-putin-embargo-technology-financial-energy/>.
- Egorov I., *Patrushev: Zapad sozdal imperiiu lzhi, predpolagaiushchuiu unichtozhenie Rossii*, „Rossiiskaia Gazeta”, 26 IV 2022, [online] <https://rg.ru/2022/04/26/patrushev-zapad-sozdal-imperiiu-lzhi-predpolagaiushchuiu-unichtozhenie-rossii.html>.
- Fiore N.J., *Defeating the Russian Battalion Tactical Group*, „Armor” 2017, Spring, [online] <https://www.benning.army.mil/armor/earmor/content/issues/2017/Spring/ARMOR%20Spring%202017%20edition.pdf>.
- Khodarenok, *Prognozy krovozhadnykh politologov*, „Nezavisimoe Voennoe Obozrenie”, 3 II 2022, [online] https://nvo.ng.ru/realty/2022-02-03/3_1175_donbass.html.
- Ivashov L., *Obrashchenie Obshcherossiiskogo ofiterskogo sobraniia k prezidentu i grazhdanam Rossiiskoi Federatsii*, 31 I 2022, [online] http://www.ooc.su/news/obrashhenie_obshhe-rossijskogo_oficerskogo_sobranija_k_prezidentu_i_grazhdanam_rossijskoj_federacii/2022-01-31-79.
- Jones S.G., Bermudez Jr. J.S., Wasilewski P.G., *Russia's Losing Hand in Ukraine*, CSIS, 18 II 2022, [on-line] <https://www.csis.org/analysis/russias-losing-hand-ukraine>, 19 II 2022.
- Kluge J., *Russia's Economy is Much More Than a „Big Gas Station”: Under Sanctions, That's Now Its Biggest Problem*, „Bulletin of the Atomic Scientists” 2022, vol. 78, <https://doi.org/10.1080/00963402.2022.2132735>.
- Lavrov zaiavil, chto kollektivnyi Zapad vo glave s SShA uzhe davno ob"iavil Rossii voïnu, „TASS”, 28 XII 2022, [online] <https://tass.ru/politika/16706003>.
- Mankoff J., *As Russia Reels, Eurasia Roils*, „War on the Rocks”, 11 X 2022, [online] <https://warontherocks.com/2022/10/as-russia-reels-eurasia-roils/>.
- Nagl J., *Will Ukraine Be Afghanistan All Over Again for Russia?*, „Foreign Policy”, 22 II 2022, [online] <https://foreignpolicy.com/2022/02/22/ukraine-russia-afghanistan-defeat-insurgency/>.

- Nakashima E., Parker A., *Inside the White House Preparations for a Russian Invasion*, „The Washington Post”, 14 II 2022, [on-line] <https://www.washingtonpost.com/national-security/2022/02/14/white-house-prepares-russian-invasion/>.
- Putin V., *Ob istoricheskome edinstve russkikh i ukrainskikh*, Prezident Rossii, 12 VI 2021, [on-line] <http://kremlin.ru/events/president/news/66181>.
- Satter D., *The Curse of Russian „Exceptionalism”*, Foreign Policy Research Institute, 2 X 2013, [online] <https://www.fpri.org/article/2013/10/the-curse-of-russian-exceptionalism/>.
- Seddon M., Ivanova P., *How Putin's Technocrats Saved the Economy to Fight a War They Opposed*, „Financial Times”, 15 XII 2022, [online] <https://www.ft.com/content/fe5fe0ed-e5d4-474e-bb5a-10c9657285d2>.
- Sonnenfeld J., Tian S., *Actually, the Russian Economy Is Imploding*, „Foreign Policy”, 22 VII 2022, [online] <https://foreignpolicy.com/2022/07/22/russia-economy-sanctions-myths-ruble-business/>.
- Watling J., *Russia Through the Kremlin's Eyes*, Royal United Service Institute, 27 I 2023, [online] <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/russia-through-kremlins-eyes>.

Minął rok od brutalnej napaści zbrojnej Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. Rosyjska agresja była ciosem w chwiejący się liberalny porządek międzynarodowy łączony z uniwersalnymi – jak się wydawało – wartościami i zasadami, takimi jak praworządność, suwerenność, pokój czy współpraca. Była również brutalnym aktem podważenia zrębów pozimnowojennego systemu bezpieczeństwa międzynarodowego, kwestionującym jego logikę oraz rewidującym mechanizmy utrzymujące go w stanie względnej równowagi.

Wybuch wojny w Ukrainie wstrząsnął fundamentami porządku międzynarodowego i wyzwolił energię, która podsyca działania zbrojne oraz odsuwa perspektywę pokojowego zakończenia wojny w odległą przyszłość. Ma to istotne konsekwencje nie tylko dla bezpośrednich stron konfliktu, tj. Rosji i Ukrainy, lecz także dla państw graniczących z obydwooma krajami, w tym Polski.

Niniejsza książka zawiera zestaw krótkich artykułów analityczno-prognostycznych napisanych przez naukowców z Katedry Bezpieczeństwa Narodowego, odnoszących się do zasadniczych aspektów wojny w Ukrainie i jej różnorodnych reperkusji, w szczególności skutków dla bezpieczeństwa Polski.

<https://akademicka.pl>

ISBN 978-83-8138-880-1

9 788381 388801